

Oglaš. pripolana itd. tlakaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novca... predbrojke, oglaše itd. bolje se napolniti ili položiti u Banku za upravljanje ista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tho list na vrijeme ne prima, nego se javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napliše reklamacijae.

Cekovnog računa br. 847.849. Telefon tiskare br. 38

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

Slogom rastu malo stvari, a nesloga dve pokvari. Narodna poslovica.

Izlaz svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju nepodpisani ne šalju, a netiskani ne primaju.

Predplata: za četiri mjesca 10 K u obće, 8 K za seljake, ili K 5.—, odnosno K 2.50 na pol godine.

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., a ostali 20 h., koli u Puli toliko izvan fete.

Uredništvo i uprava nalazi se u Puli, na Lagija i dr. Via Giulia br. 1. Imao tako u nakladiju svaplaćen predplata

Odgovorni urednik Jerko J. Mahulja.

Izdaje i tiska Lagija i dr. u Puli ulica Giulia 1.

Glavni suradnik prof. Mandić u Trstu.

Izbornici!

U nedjelju, 18. tek mj. pozvani ste na izbor jednog zastupnika za istarski sabor u trećem kotaru općekurije u gradu Puli.

Svaki Slaven koji imade pravo glasa u tom kotaru, svaki građanin puljski koji ljubi pravicu i dobro ovoga grada, neka bira zastupnikom takvoga čovjeka, koji će na temelju načela jednakih prava za sve građanine vršiti svoj zastupnički mandat u saboru i izvan njega za dobrobit Pule i svega puljskoga puka.

Takav je kandidat hrv. pučke stranke

dr. Lovro Scalier

odvjetnik u Puli,

sin hrvatske radničke obitelji, rođen baš u kraju Divića, zanesen dušom i tijelom za dobrobit ovoga grada i voljan da poradi u prvom redu za moralni i materijalni napredak hrvatskoga puka. Izbornici! Za takvoga kandidata dajte svoj glas sa oduševljenjem.

Nitko da ne izostane od izbora! Pula, dne 14. maja 1913.

Izborni odbor hrv. pučke stranke.

Uzaludan trud!

Glasiio zemaljskog odbora u Poreču nastoji svielu dokazati u dvim posljednim brojovima, kako su hrvatsko-slovenski zastupnici na istarskom saboru nezadovoljni i nepomirljivi — jer su s prezirnim odbili uvjete za poravnjanje narodnostnog spora u Istri, uvjete, koje je sastavio i predložio niko drugi, nego c. k. namjesticnik knez Hohenlohe u Trstu.

Ostavljajući našim zastupnicima, dotično odaslancima istih, koji su uzalud vrijeme

tratlili dogovarajuć se s poznatim talijanskim prefjerancima i samodržcima, da im odgovore kako najbolje znadu (ako to vrijednim smatraju) istaknuti čemo mi ovdje samo jednu točku, kojoj pripisuju našu narodni protivnici najveću — na oko — važnost, a ta je, da je spomenute uvjete našim i talijanskim zastupnicima kao svoje predložio c. k. namjesticnik.

Članovi zemaljskog odbora, koji su ujedno i suradnici svoga glasila, drže naše zastupnike veoma plitkimi i duhom ubogimi, ako misle, da bi oni mogli ovakovoj ludoriji povjjerovati. Mi nismo tako slobni, a da bi mogli ni u snu pomisliti, da je carski namjesticnik onako pristran i nepravedan prema našem narodu, kao što ga oni predstavljaju. Mi smatramo carskog namjesticnika u ovom poslu posve nevinim ili samo u toliko neopreznim i krivim, što je nešto podpisaio i za svoje uzeo, što mu bijaše lukavo podmetnuto. Inače morali bismo ga držati protivnikom našim i neprijateljem našega naroda, kao što su to svi ona gospoda u Poreču i u pokrajini, koja prišahu na program svog novog lista i koja se smješno nazivlju lberalcima.

Kod sastavljanja i uređivanja poznate osnove „za izmirenje“, koju je podpisaio carski namjesticnik u Trstu, imali su svoje nečiste prate, uz kojeg višeg činovnika u Trstu, porečka ili u Poreču stanujuća gospoda, osobito ona kod zemaljskog odbora. Carskom namjesticniku podmetnuto je ja je poznatih porečkih spletakara i on je isto u dobroj vjeri uzeo za svoje. Inače bismo ga morali smatrati za muža, s kojim se ne može o onako ozbiljnom predmetu razpravljati.

P. S. kada smo već bili napisali ova redke, došlo su nam na pamet riječi jednog našeg zastupnika, koji nam je jednom zgodom pripovjedaio, da talijanski zastupnici, dotično njihovi pravci i kolovodje neće više absolutno ništa da čuju o carskom namjesticniku u Trstu, kao poaredniku u narodnostnom sporu u Istri, jer da u njega ne imaju nikakva povjerenja.

Umjetnost.

Proljeće se budi. Sunce grije. Trava nice, drveće lista, a cvijeće cvate i uzduh napunja miomirisom. Ptice pjevaju, odjekuje brijeg i dol, livada i gaj. Čovjek sve to gleda, osjeća i sluša, a srce mu od radosti u grudima drhte: ona neizmjerana ljepota prirode napunja mu dušu. Srećan je, koliko čovjek u ovoj susnoj dolini može biti srećnim, pa slavi svemogućega Boga, koji je sve to stvorio i tako divno uredio.

Ne čemo sada promatrati sve pojave u prirodi, jer ih ima veoma mnogo, a sve su vrlo zanimive, ali kaoo bismo svršili, pa se obaziramo na ptice i cvijeće, što nas najviše veseli.

Zašto ptice pjevaju? Koja nam korist od te pjesme? Dolista pjevanje ptica pjevanje ne može se ni pojesti ni popiti, ali opet što bi bilo proljeće bez cvrkuta lastavica, bez žvrdanja kose, pjevanja ševe i

biglijeanja slavulja? Ne tvi čovjek samo o kruhu“, ako i jest latina, da bez jela i pića ne može živjeti, ali ima nešto vrednije od svakidašnjeg kruha — ljepota. Pjevanje ptica je lijepo, a u tome je njegova prava vrijednost.

Trećoje, brašev, kruške, jabuke, stjive i ostale vočke u proljeće krasno cvatu. Divimo se njihovoj ljepoti, ali znamo, da će od toga biti i koristi, jer je ono miomirisno cvijeće predleća sladkog ploda. I grožđe će procvasti i napuniti vinograde milim mirisom, a seljaku vinogradaru grudi se šire i od te ugodnosti i od nade, da će zau vinogradu urediti slatkim godjem, napuniti bačve u podrumu te donijeti i nešto novca za domaću potrebu. Tu nam se eto ljepota združuje s korisnim: užitak probudjuje nam nadu u budućnost.

Zašto cvatu ljubice, tulipani, ljiljani, karanfil i ruže? Kakav će nam oni plod donijeti? Koja nam korist od njih? To

da je ne sposoban sa toli važnu ulogu, da mu ništa ne vjeruju, da treba ugovarati glade izmirjenja u Beču, da se je tamo postiglo u tom smislu već nekogo uspjeha itd. A sada je tim istim zastupnicima carski namjesticnik preko noći postao najvećim diplomatom u istarskim poslovima i sada mu najjednom ne samo slipeo vjeruju, nego se u njega i posve podaju, sada bi dapače oni uz neke neznatne promjene prihvatili njegove predloge, dotično uvjete itd. itd.

Kako da si protumačimo tu naglu promjenu, tu neodoljivu metamorfosu. Zar se je promjenilo preko noći carski namjesticnik ili oni strastveni i do mozga zaigrani dušmani našega naroda? Zagonetku nije teško riješiti.

Umjetnička izložba u Pazinu.

Do malo dana, dođuće nedjelje, 18. o. mj., svečano će se otvoriti u Pazinu, u velikoj dvorani „Nar. Doma“ prva hrvatska umjetnička izložba slika i kipova sa sljedećim programom:

- 1. Originalne slike i kipovi.
2. Grafička umjetnost i umjetnički obrt.
3. Reprodukcije.
4. Školska izložba (gimnazija i ženska uč. škola).

Radi mjesnih prilika izložba će trajati samo osam dana, od 18. do 25. svibnja.

Ulazina biti će 50 h., seljaci, djaci i vojnici plaćaju polovicu a učenci pučkih škola samo 10 h ili para.

Po svuda aze više to prodire težnja za estetskim uzgojem, a nema sumnje, da umjetnost znatno upliva na razvoj čuvalva i volje, pa se „Odbor za Prosvjetu“ — koji priređuje ovu izložbu — nada velikom posjetu iz grada i okolice.

Na samoj izložbi naši će se uvijek posebni tumači, koji će ići na ruku posjetiocima.

Prostrana dvorana Narodnog Doma biti će razdijeljena u pet odjela, u kojima će biti izloženo preko 230 slika i kipova.

Svi se ovdashi narodni krugovi živo zanimaju za ovu izložbu, te je Odbor za Prosvjetu dobio dragocjenjenih slika i kipova, čiji pojedini komadi predstavljaju najmanju vrijednost od 3, 4, 5 i više hiljada kruna.

U dvorani izložbe razdavati će se katalog, iz kojega će biti razvidno ime autora slike, predmet, ime vlasnika i procjenjena vrijednost.

Spominjemo danas samo, slike Raffaele Santia (kopija) „La Madonna della Sedla“ procjenjene na 5000 K, slike Pietolinia: Braća pl. Lund, 2 ujene slike Gauerterna: Krajina, procjenjena svaka od pojedinih slika na 3000 K. Imade mnoštvo uljenih slika, dekor. crteza, pastela, reprodukcija od profesora mjesne hrvatske gimnazije S. Santela, koji je i duša ove izložbe, te će također izložiti više svojih krasnih radnja sestre prof. Santela, gdjeć Henrika i Augusta Santel. Krasnih će slika od velike vrijednosti i visoke starine ustupiti Č. Č. O. Franjevci, mons. prot. A. Kalac, načelnik dr. Kurelić, dr. D. Tringatić, više profesora hrvatske gimnazije, oba naša liječnika, više učitelja, činovnika, te mnoštvo drugih privatnika.

Uz predsjedništvo O. Z. P. marljivo rado izabrani tehnički reklamni odbori, a simpatijom prati ovaj kulturni pokret sve što je hrvatsko i u uobće slavensko u Pazinu.

Nadamo se brojnom odazivu iz vana. Ulazina je navist nisko određena, da izložbu mogu posjetiti i najsiromašniji ljudi.

O uspjehu ove izložbe ovisiti će daljnji koraci na kulturnom polju naše hrvatske latre, čije je srce Pazin, i koje srce mora da ostane zdravo, prosvjetljivo, da bude jedno jako žarište rodoljublja i sloznog bratskog rada, držeć se one naše lijepe narodne: Slozna braća nove dvore grada a nesložna i stare razgrade, ili kako je ono lijepo kazao jednom kralj-pjesnik:

su čudna pitanja, jer i ako od njih nema korisna ploda, ali koga ne veseli akromna ljubica i ponosni tulipan, koga ne razblazuje ljiljan, znak nevinosti, komu se ne milij krasni karanfil, koga ne usređuje ru-mena ružica, ponos djevojački! To je cvijeće lijepo, njegova nam je ljepota dosta, više od njega ne tražimo.

Sve predmete na zemlji možemo s obzirom na čovjeka razdijeliti na one, koji mu 1. koriste, 2. škode, 3. niti škode niti koriste, 4. lijepi su. Mudar nastoji da izkoristi sve što je dobro, čuva se onoga, što je škodljivo, a proučava ono, što niti škodi niti koristi, jer bi se moglo desiti, a događa se to često, da bi mu nešto od onoga moglo škoditi ili koristiti.

Prepoznati dobro i slo, korisno i škodljivo uči nas znanost. Ona također proučava u prirodi sve, što joj nije produćila; bez obzira u kojem to odnošaju stoji prema čovjeku. Vrbunaravnim istinama bavi se vjera. Onaj dio duševnog

rada, koji se bavi ljepotom, zove se umjetnost.

Ona obuhvaća graditeljstvo, kiparstvo, slikarstvo, pjesništvo i glazbu. Graditeljstvo se bavi gradnjom crkava, škola, kazališta i drugih veličanstvenih gradjevina. Kiparstvo prikazuje svece, ljude i životinje klešući ih iz mramora, lijevađu od bronca, režući iz drva itd. Slikarstvo prikazuje likove na papiru, platnu, stijenama itd., perom, olovkom, kletom itd. Pjesništvo izražava ljudske misli u lijepom obliku riječima, a glazba djeluje na ljudsku dušu glazovima.

Ljepota je glavni zahtjev svake umjetnosti. Kod toga može se lijepo združiti s korisnim i dobrim kao n. pr. crkva, škola. Ljepota može u nama buditi nadu u bolju budućnost kao kipovi i slike svataca i svatica, prikazivanje narodnih junaka i narodnih idejata: pjesme o raji u budućnosti naroda. Tako su naše narodne pjesme preko pet stolina godina pjevala o Kosovu

Sloga bratska krijepost je i snaga, a ne aloga oružje slomljeno.

Svi dakle u Pazin od 18. do 25. o. m. j. na prvu umjetničku izložbu.

Medjunarodni položaj

Pula, 14. maja 1918.

Iza odstupa Skadra velikim vlastima, medjunarodni položaj se sve više poboljšava i nestalo je sada svake napetosti i pogibelji za kakav zapletaj. Danas su medjunarodne čete za brodovlja u crnogorskim vodama uništele u Skadar, a istodobno otile crnogorake čete.

Pregovori za mir teku u Londonu bez potškoća, te će doskora biti svršeni i podpisani. Isto tako je reutija poslanika u Londonu skoro obavila posao, gleda ograničenja nove nezavisne Albanije.

Dok se medju veli vlastima sve to mirno razvijalo, nastale su gdjgdje izmedju Srbije i Bugarske te Bugarske i Grčke sporovi radi osvojenog zemljišta. Došlo je radi toga i do oružanog sukoba izmedju pojedinih malih odjela četa bugarskih i grčkih. To su vrlo žalostni pojavi, koji bi mogli biti od kobnih posljedica po saveznike, jer imade pohlepni jastreb, koji huckaju jedne na druge i čekaju čas, nebi li izgrabili plien. Nade je, a i u interesu samih balkanских saveznika, da spor riješe u slogi i miru. Rusija je počela već posredovati medju saveznicima, pak će njezinim uplivom biti diferencije riješene povoljno po sve saveznike.

iz Beča javljaju, da će naša država početi odpuštati sve rezerviste tekar kada bude sklopljen mir izmedju ratujućih stranaka, ali da će ipak već ovih dana početi odpuštati one rezerviste, koji imaju svoju obitelj, ženu i djecu.

Turcke čete takodjer odlaze iz Albanije, te ih je otišao već velik broj od Džavir-paše i Esad-paše, što je olakšalo velevlastima rješavanje medjunarodnih pitanja, nastalih u ovo zadnje doba.

Po tome je sadašnja situacija povoljna, pak imade velike nade, da će doskora nastati svuda posvemašnji mir.

Pogled po Primorju

Puljsko-Rovinski kot.

Velika izborna skupština. U petak 16. t. m. j. u 7 sati na večer, biti će u velikoj dvorani Narodnog Doma izborna skupština, na kojoj će se govoriti o izboru zastupnika za istarski sabor u gradu Puli,

i oslobodjenju kršćana ispod turčkog jarma, a napokon se nada ispunila, Kosovo je oslobodjeno.

Svaki narod, ako tek imati pravo na obetanak, mora imati svoju vjeru, znanost i umjetnost. Sve grane umjetnosti razvijaju se malo po malo, jer se pravi umjetnici rijetko rađaju, a svaki je narod ponajprije zabrinut za svoj svakodnevni kruh. Kao što u zimi cvijete ne cvate, tako ni umjetnost ne cvate u narodima, koji žive u nevolji i robstvu. Kao što pjevanje ptica navješćuje proljeće, tako i umjetnost javlja narodno probudjenje blagostanja.

Naš narod u Istri nije još otkrijao sunce narodne sreće, ali ipak se čini, da iz krog gneće oblake probija topli tračak: narod nam se na sve strane budi na novi narodni život, pa treba da se ogledamo iza narodnim cvjetecima — za umjetnošću. Kao što u proljeće otvaramo srce i dušu ljepoti dnevne stvaranja. Umjetnost neka nas ublaži, usloži, pomiri, razveseli, napuni nas nadom u boju budućnosti i ojača za narodni rad.

Proljeće se budi . . . .

koji će se obaviti u nedjelju dne 18. t. m. j. Na toj skupštini predstaviti će se kandidat naše narodne stranke dr. Lovro Scalier, odvjetnik u Puli.

Pozivlju se svi naši, da dođju u što većem broju na tu skupštinu. Za izabere od 18. maja. C. k. kotarsko poglavarstvo javlja, da će se za izbor jednog zemaljs. zastupnika iz obćenite kurije grada Pule dne 18. maja t. g. glasovati u ovim prostorijama, i to kojima prezime počinje slovom A—U u muškoj pučkoj školi Sr. Martin; D—J u ženskoj pučkoj školi Sr. Martin; K—O u Arco Romano (blagovale za siromašnu djecu); P, B i pučkoj školi trg Alighieri; R, T, Z u pučkoj školi trg Alighieri. Izbori počinjaju u 8 sati u jutro i traju do 1 sat pop.

Isto poglavarstvo pozivlje takodjer, izbornike, da svaki onaj, koji nebi dobio legitimacije, najkasnije 24 sata prije izbora (do subote 17. t. m. j.) dođe istu podignuti na c. k. kot. poglavarstvo.

Naš narodni kandidat. Za izbor zem. zastupnika iz obće kurije za grad Pula, Talijanska kamorra proglašila je u zadnji čas svog kandidata. Naša hrvatska pučka stranka bila je zaključila, da će poći u borbu sa svojim kandidatom jedino u slučaju ako i kamorra postavi svog kandidata. Pošto se to dogodilo, proglašila je naš stari izborni odbor na skupštini od utorka kandidatom naše hrvatske pučke stranke dra Lovra Scalier, odvjetnika u Puli.

O našem narodnom kandidatu nemamo da rečemo mnogo riječi, jer je malo našega naroda u Puli, koji ne bi poznavali čestitu i vriednu rodoljubnu obitelj starog pošteničinca Vincenca Skalira. Iz te rodoljubne obitelji je naš kandidat dr. Lovro, odvjetnik u Puli, od aprila ove godine. Rodjen i odgojen u Puli, od radničkih roditelja, uzrastao i odeličio se u narodnom duhu. Naš doktor Lovro pak dobro pozna potrebe našega naroda u Puli, jer ja. medju njime proveo skoro sav svoj život i živo sudjelovao u svim našim narodnim borbama za postignućje naših pravica, koje nam kleti Talijani kamorre neće da daju.

Zato je dužnost svih nas, Hrvata, Slovenaca, Čeha, uobće svih Slavena u Puli, da u nedjelju glasuju za našeg narodnog kandidata dra Lovra Scalier, da tako u njegovu imenu u nedjelju 18. maja učinimo sebi i cijelom našem narodu čast i diku. Svaki Slaven neka napíše na glasovnicu (kvedu): dr. Lovro Scalier;

Fausto na legitimacije. Na drugom mjestu javljamo, gdje i kako će se glasovati u nedjelju 18. maja. Ovima upozorujemo naše izbornike da pazе na legitimacije, te ako je koji nije još dobio, neka dođe u Narodni Dom, kao što sa svaku stvar neka se dođe u Nar. Dom. Legitimaciju treba da svaki dobro čuva.

Baban! Nakon dugog traženja talijanska kamorra je napokon na Duhova našla kandidata. Pobjedila je pri tom stara kamorra u Puli i na junti, a mladi, tobožnji demokrati a u istinu kamoranski novije dobe ostali su potišnjeni od starih kuhinjskih kamoraka, jer se je njihov „baban“ obvezao u slučaju da bude izabran stupiti u klub talijanske većine na istarskom saboru.

Novi predestinirani mesija puljske kamorre zove se dr. Karlo Devescovi, liečnik bolesničke blaguje c. kr. ratne mornarice za civilne radnike. To je onaj dr. Karlo Devescovi, koji je pred 8 godina kuačo osnovati radikalnu stranku Talijana u Puli protiv kamorre i na javnim skupštinama vabio i plašio Talijane mlade i stare kamorre sa „baban slavo“, a koji malne lekljućivo živi i biva uzdržavan od naroda, koji sečajava baš taj njegov „baban slavo“. To je onaj dr. Karlo Devescovi, koji je bio jedan od onih riedkih Talijana u Puli, te je uživao neki ugled u cijelom gradjanstvu grada Pule, a što je

jednim mahom oborio, što je svoju osobu i svoj dobar glas stavio u službu one bande, čije pristaje pokrađose milijune obćinskog novca i koji tranu i tranuti će u kaznionama u Kopru i Rovinju.

Dr. Karlo Devescovi ne obstoje više. Sada obstoje jedan dr. Karlo Devescovi, uporište tatarske kamorre, liečnik-spazavatelj gnjile i rastvarajuće se kamorre. Ali kao što nije mogao kirurg dr. Antičević svojim nožem odstraniti smrad i gnjiljež sa rak-ranama obasutog tiela kamorre, ne će ni dr. Karlo Devescovi ni izdaleka moći izličiti trulo tielo i pokvarenu dušu kamorre, nego će samo sama sebe okužiti te će i njega spopasti posljedice rastvaranja, koje rastaču lopovaku kamorru i dovelo ju na obtuženičku klupu i napokon u kaznionu u Kopar.

Od kandidata takove stranke ili skupine ljudi mora svaki pošten čovjek bježati a još manje „ka“ takovog čovjeka glasovati, a da se kod toga ne osramoti!

Kamoraska banda opet pod obtuženom. Kada su ono glasoviti talijanski porotnici u Rovinju svojim „pravoriškom“ riešili onih deset tatova, aljopera i varalica obćinskog novca u Puli, kamoraski listovi udarile u vesele diple, misleći da je tim „pravoriškom“ svršeno sve. Nu istraga je nastavljena i dalje, te proširana takodjer proti „porotnicima“, koji su bili riešili bandu Galante-Filinić & Ci. Usljed daljnjih izvidjenja prolrog potka bio je ponovno uapšen glasoviti Galante i odveden u sudbene uze u Rovinj. Kako se pogovara, imade za njim slediti drugih senzacija i uapšenja te bi redi, da ovog puta neće izbjeci zasluženoj kazni.

Jučer je uapšen još jedan od glasovite deseterice August Horak.

Eto bezrazuma kamorra pod cimerom mladih nekačkih demokrata imade još obrazine da dolazi sa svojim kandidatom dr. Carlo Devescovi. Sreća je, što je i talijanski narod u Puli dobro upoznao tatarsku talijansku bandu, pak će joj i u nedjelju kod izbora dati leklju, koji zaslužuje, jer svaki glas što pada za kamoraskog kandidata, biti će glas sumaljenika i pristasa širne Galante-Filinić & Ci. I dr. Carlo Devescovi, liečnik bolesničke blagajne ratne mornarice je dopustio, da ga takova banda nosi kandidatim!

Hrvatski Sekel u Medulinu priredjuje u nedjelju 18. t. m. sa društvenom fanfarom slet u Skatare, radi vježbanja u stapanju. Odlazak iz Medulina u 2 i pol sata pop. a iz Skatara u 7 u večer. Pozivlju se rodoljublji iz bližih mjesta, da se mnogobrojni priključe tom sletu.

Za glazbare: u subotu 17. t. m. j., te u utork i sriedu pred tielovom su glazbene vježbe. Treba da dođju svi!

Iz Krnlce. Konačno je zaključeno u sjednici gradskog zastupstva u Vodnjanu, dne 6. o. m. j., da se imade u Krnlci podignuti nova školska zgrada. Priekoj potrebi ovog puka bili će time napokon udovoljeno.

Voloski kotar

Kotarska Gospodarska Zadruga u Voloskom Opatiji, držala je svoju dvadesetpetu redovitu glavnu skupštinu u Močanicama doe 30. marča tek. godine u prisutnosti mnogobrojnih članova. Predsjednik g. Viktor Tomčić pozdravi prisutne goste g. zastupnika Vj. Spinčića g. prof. Ivančića, kako zastupnika Narodne Zajednice i spomenu nelom preminulog blagajnika Vinka Mavričića, kojemu skupština uzviknu: Slava! Na lo istaknu, da sa današnjim danom zadruga vrši svoju dvadesetpetogodišnjicu i navede štošta iz njezina života zasleli na koncu, da se početkom drugog razdoblja ljepše razvije na korist poljodjelstva u ovim krajevima. Dr. M. Trinajčić pročita tajnikovo izvješće, gdje se osvraća na zadružni rad

u minulih 25 godina. To izvješće donatamo danas posebice u prilogu našega lista.

Isti pročita i blagajnikovo izvješće koje svršava sa K 5921-57 prihoda i toliko razhoda.

Mjesto preminulog blagajnika bude izabran odbornikom i blagajnikom g. Anselmo Ivanušić iz Močenicima.

Povela se rieč o vladinom putujućem učitelju, te se na predlog g. Zupnika Žiganto odlučilo moliti, da bude čim prije popunjeno mjesto tog učitelja i da mu bude sielo u Voloskom-Opatiji.

Zaključilo se obratiti se ponovno na obćinsko glavarstvo za doprinos k plaći zadružnog tehničkog tajnika i nastojati nebi li vlada dala našim gospodarom na hranu i uporabu mazge, što je u vrijeme mira ne potrebujete, te potporu za nabavu sjemenja raznog povrća i cvieća za razdiobu medju članovima.

Gosp. Skalamera nabrojti zasloge predsjednikove za zadrugu u ovih 25 godina ujezina života i navede više činjenica, koje osvjetljuju njegovu požrtvovnost i zauzimanje za procvat zadruga, te predloži, da mu se za sve to izriče hvala u zapisnik.

Gosp. Žiganto podupre taj predlog i iztakne predsjednikovu radinost u svem što znađe, da služ obćemu dobru.

Skupštinari poprate rieči obojce sa živim poviadivanjem, a predsjednik se na tomu ljepim riečima zahvali, obedačju da će i unaprijed raditi za zadrugu koliko mu bude njegove stare godine dopuštale.

Na to se gosp. profesor Spinčić zahvali na pozdravu predsjednikovom, čestita njemu i zadrugi na dvadesetpetogodišnjem rada, zatelli, da se ova ljepše razvije i procvate te onda podulje prozbori o obćenitom našem gospodarstvenom stanju, položaju i prilikama.

Skupštinari, koji su ga pomno slušali, su mu na koncu živo zahvalili.

Predsjednik pozdravi i predstavi nadošlog učitelja pčelarstva gosp. L. Tomasića, koji progovori o pčelama i pčelarstvu u obće, te o „umjetnom“ pčelarstvu, pokazujuć jednu košnicu amerikanku, preuredjenu po gosp. Zoldarsiću iz Bistrice, i više pčelarakog orudja. Preporuču prisutnim, da se stanu življe baviti umjetnim pčelarjenjem, koje uz mali trud nosi ljepi dohodak.

Skupštinari su pomno pratili njegovo predavanje a na koncu se našeg predsjednik srdačno zahvali na pouč.

Na koncu bude izričebano 18 nočeva za cispljenje, 18 škara, košnica što ju je gosp. Tomasić pokazao: te tri knjige o pčelarstvu. Ona predsjednik zaključi skupštinu zasleli svima dobru ljetinu.

Sajam u Kastvu. Radi tjelovskog blagdana neće se dne 22. maja 1918. održavati godišnji sajam sv. Jelene, već dođući dan dne 23. maja.

Koparski kotar

Iz Reča. Podružnica sv. C. i M. održavati će svoju godišnju glavnu skupštinu u nedjelju dne 18. maja, na Paju se članovi, kao što i svi prijatelji naše narodne stvari, pozivlju. Poelje skupštine bit će ples u korist Družbe.

Razne primorske pjesli

Carovinske vieće. Iz zastupničkih krugova doznajemo, da su priznali pozive k prvog budućoj sjednici zastupničke kuće carevinskoga vieća za dne 15. o. m. j. Sjednica je urečena za 11 sati u jutro i to sliedećim dnevnim redom: 1) izbor jednog perovogje i 2) prvo čitanje predloga izučnog se promjene-makona o trajanju radnje i o zatvoru dućana.

Glavna godišnja skupština Družbe sv. C. i M. sa Istru drži će se dne 8. junija o. g. u Kranju, a ne kako je bilo javljeno 25. maja. Podrobniji raspored pripoić će se naknadno.

Naša nevolja — tuđje veselje! Naveli smo onomadno kako se veseli novo glasilo zemaljskoga odbora u Poreču što se je u Dakanili otvorilo novo političko društvo (u istinu gospodarsko) i što se kane tobož Slovenci posve odijeliti od Hrvata u Istri.

Sada se veseli opet isti, što hrvatska pučka škola u malom Lošinj u slabo napreduje radi čestih promjena ravnajućih učitelja i zbog osobnog tvenja između vidjenijih lošinskih Hrvata. Za tu radošću vijest — kaže rečeni list — doznaje iz „Riječkih Novina“, iz kojih je i nedavno priobčeno nearetno tvenje na hrvatskoj pučkoj školi „Družbinoj“ u Cresu.

Porečki list pabirči po našim novinama sve ono, što nam služi na sramotu ili što nas prikazuje u lošem svijetlu.

Glavno su im vrela: „Riečke Novine“, „Riečki Novi List“ i „Hrvatska škola“, u kojima: „re: naši: „liberalci“, „klerikali“, „nataša“ i „koma“ radi trica i kutina, iznatašujući na pazar stvari, koje nisu često vijedne ni lule tabaka ili koje bi se imalo doma izravati.

Dopisnici tih listova niti nesute kako imadu u Poreču bogato plaćenih činovnika zemaljskog odbora i prijednika tog odbora, koji požaljno i požudno njuskaju i traže naše mane i naše nevolje pak ih u svojem listu, nama na sramotu i porugu pripočuju.

Ako ta gospoda dopisnici u istinu omisle, da usajamnim grđenjem i poovanjem koriste dobroj narodnoj stvari — onda neka samo izvole nastaviti.

Zaved na osiguranje radnika proti nezgodama — za Dalmaciju. U hrvatskim listovima Dalmacije čitamo, da se je trgovačka komora u Splitu obratila c. k. namjesničtvu u Zadru, da se ustanovi posebni zavod za osiguranje radnika proti nezgodam u Dalmaciji. Sada postoji takav zavod u Trazu a to je Kranjsko, Goricko, Trst, Istru i Dalmaciju — dakle za pokrajine, u kojima žive po velikoj većini hrvatski ili slovenski narod: Uzprkos tomu je danas taj zavod posve u talijanskim rukama te su Hrvati i Slovenci od uprave akoro posve isključeni.

Proti toj nepravdi prosjedovalo se je više puta u javnosti a u novije doba podneli su naši zastupnici u bečkom parlamentu upit proti pristranoj talijanskoj upravi a onim zavodom zahtjevajući, da se za Hrvate i Slovence ustroje posebni zavod za osiguranje radnika. Tomu zahtjevu imale bi se pridružiti trgovačke komore Dalmacije.

Naši seljaci — gospodari proti zlobnom ostječivanju tuđeg posjeda. Dne 28. gr. mj. bijaše na c. k. namjesničtvu u Trazu posebna deputacija seljaka — gospodara iz zapadne Istre, koju je predveo zastupnik Mandić i koja je predala podnamjesničtvu grofu Altemeu dobro utemeljenu molbu i pritužbu na zaštitu posjeda, osobito vinograda i blaga pred sločinackom rukom.

U pritužbi je pravedno istaknuta neukoat i zanemarenost pučanstva, koje nema ni učitelja ni pravog svećenika, koji bi blagotvorno uplivali na neuko pučanstvo da ga odvraćali od svakog nedjela i zločina. Škole, i to u pučkom jeziku pita narod pak će nestati onih i slatkih nedjela. Uz školu dajte narodu duševnih pastira kakve Bog zapovjeda, a ne proste radnike bez ljubavi, čustva i sra do njega.

Naši susjedi talijanskog jezika držali su a drže i danas helimice narod u neukoat i nesnanju, pak onda bacaju nanj zlobno osvadu, da je on počinio ovo ili ono zlodjelo, premda neimaju za to dokaza. Da je sam narod do grla sit tih i slatkih zlodjela najbolji je dokaz gornja deputacija i njezina molba — pritužba.

U molbi se navadja i nekoja sredstva, kojima bi se dalo prepriječiti ili umanjiti ostječanje tuđeg posjeda, kao pojačanje oružništva ili nove postaje, pričinna diele-

mična naknadna šteta od suobčinar (iz one porezne občine ili sela itd.), brisanje poreza ostječikanu, državna podpora itd. Deputaciji obćano je da će državna oblast poduzeti sve moguće korake, a da se zlobnom ostječivanju tuđeg posjeda na put stane.

Družbini učitelji, šavajte se talijanskog druga denuncijanta! Dne 19. p. mj. obdržavana je u Poreču pod predsjedničtvom c. k. kotarskog kapetana kao predsjednika c. k. školskog vijeća, sjednica ovog vijeća. Pošto su položili svečano obećanje novoimenovani članovi toga vijeća, školski nadzornici gg. Barbalic i Parenzan, te učitelji gg. Craat i Coslovich te kanonik Paković, priobčeju predsjednik g. Geza Murad, da je c. k. zem. škol. vijeće odobrilo ustrojjenje, mješovite pučke škole u Maju.

Odobreni su zatim razni proračuni, sastavljena ternza za imenovanje učitelja; uzeta do znanja razna premještenja itd. Podpredsjednikom toga vijeća bijaše imenovan nadzornik Predonzan.

Na koncu jedan član toga vijeća pritužio se proti političkom ponašanju, protivnom usvojenom ponašanju pučka, nekakjih učitelja, „Društvo sv. C. i M.“ Predsjednik uz se do znanja tu priljubu te naloži školskomu nadzorniku da nadzire spomenute škole i da o tom izvjesti na budućoj sjednici.

Tako čitamo u trščanskom „Zidoviču“, kojega je stalno koji član onoga vijeća o toj sjednici izvjestio.

Po nalogu kot. kapetana g. G. Murada mora sada školski nadzornik g. Barbalic, da posjeti i nadzire one „Družbine“ škole, kojih učitelji bijahu od onog člana kot. škol. vijeća prijavljeni. G. nadzornik će stalno nalog ispuniti i nastojati, da dozname koliko je istine na kolegijalnoj pritužbi onog člana i druga.

Od svog nadzornika imadu novini učitelji pravo zahtjevati, ime denuncijanta; ako je pako koji između njih stogod zakrivio, neka pazi da nečade u budućde razloga pritužbama. Mi znamo, da je veoma lahko naći protivniku mrlju na suknji pa za to treba, da se tih mrlja i sami čuvamo. Ovog pitanja imalo bi se latiti glasilo naših učitelja.

Vrijednost tarakih srećnaka raste uprkos neprestanim krizama, sta je najbolji dokaz za njihovu sigurnost i zanesljivost. Tko hoće kupiti tu izvratnu i preporučku vrijednu srećku, neka čita današnji oglas „Srećke u korist Narodne hrvatske i Slovenske Strate“.

Stranina i Jurina

Fr. Čaj ovu frišku, Jurino!

Jer. No?

Fr. Lovranski poprdili se hvale, da mora kapitan iz Volskega ča, zač da su mu oni podprali.

Jer. Dragi ti, ča bi oni ciganski doklaci-nici nekemu podprali, ter ne biokol njih ni jedan pošten človek ni blatan postol otri.

Fr. Su, veramente, su još kuji teh cigani, zač čes se cigana laglje osloboditi teh njih.

Vjestnik Gospodarske Svezje za Istru.

Poruka glede konsumnih društava. U predzadnjem broju „Naše Sloge“ bio je dopis iz Rakijs, da je tamo potrebna zadruza, kupovanjem robe i prodavanjem iste za skupni račun, dakle recimo jedno konsumno društvo i da će takovo društvo čim prije ustanoviti. Rečeno je još u onom članku, da bi se tako razne živčne potrebštine dobivale jeftinije (cjenije), a s druge strane zapriječilo bi se, da neki trgovci ne izrabljuju naroda, udarajući robli previseke cijene. To dvoje imalo bi dakle dovesti do osnutka zadrudnog dućaga ili konsumnog društva.

Mi savjetujemo, da naši ljudi po Istri, za sada, ne ustanavljaju nigdje zadrudnih dućaga ili konsumnih društava onako na slipeo i bez dobrog promišljenja i bez tvrdog zakona među onima, koji će se zaštititi.

To savjetujemo za to, jer je ikustvo dokazalo, da su zadrudni dućani, konsumne zadruge i kako su se takova društva već zvala, skoro svuda slabo već prošla. Naša Gospodarska Svezja bila je prisiljena više takovih zadruga savjetovati na likvidaciju, na prestanak, dapače, da ne zagaza u veće zlo, gdjejed je i novčano pomogla, da jih izvadi iz neprilike. Ali toga ne bi mogla svagdje ni uvijek, a nebi ni smjela pomagati ondje, gdje je na dohu savjetovala, da se radi drugačije, nego li se je radilo.

Zato su konsumna društva većinom bila bez koristi? Prvo zato, jer članovi nisu bili vezani, da duže vremena ostanu u društvu. Tako se je događajalo kao kad slamu zapalish: časak velik zar i svjetlo, a časak kasnije malo pepela i ništa drugo.

Iz početka uplatalo bi se u zadrugu više kućnih gospodar, a već koncem prve ili druge godine opeta se mnogi bristali nisu se više služili u društvom dućanu (butijli).

Drugi razlog neuspjeha bio je, što su postavili poslovodje ljude neuke u trgovini, pak je išlo naopako.

Treći razlog je, što je prevladala oholija, pak su za konsum navadno sagradili vlastite doma, a to većinom na dug. Četvrti je razlog neuspjeha bio, što se je članovima konsuma previše davalo na vjeru ili na poček. A kada obitelj troši hranu kupljenu na vjeru, onda se nekako i ne misli, da će se to morat platiti, pak se troši čestokrat više, nego li je od prave potrebe.

Koji je radnik, pa služi svoj kruh bilo u kameniku (kavi), bilo u vapnenici, bilo u fabriki ili u boljega seljaka, a nije kadar platiti svakih 8 ili 15 dana ono, što na dug potroši iz dućana, taj je slab gospodar. Tomu ne će pomoći konsumno društvo, nego će on razmoci zadrugu.

Isto vrijedi za kmata, koj živi od svoje zemlje. Ako on nije kadar namiriti svoje konsumno društvo kad je prodao janjce, ili seno, ili vino, ili drugu ljetinu, ni od takovoga nije koristi.

Napokon su konsumna društva slabo uspjevjala i radi toga, što su zadrudni dijelovi bili maleni te društvo nije imalo vlastitog kapitala. A tko kupuje hranu na dug, bio to pojedinac, bilo društvo, tomu ne može da ide dobro.

Neka konsumna društva trpila su i od velikih poreza, jer ako su budi koliko radili sa nećlanove, ili ako su samo pravila bila sastavljena tako, da je mogla nastat samo sumnja, da društvo radi takodjersa nećlanovi (recimo u krcmi), onda su oblašti prepisale praveleke poreze (steure) i neka su konsumna društva propala haš od toga.

Da još rečemo konačnu, neke takove zadruge idu loše ili su morale prestati i zato, što su se založile sa mnogo robe, koja se ne prodaje nego redko i tako je išlo mrtav kapital u suknu i laštenini,

koja je mnogo stajala i leželi se kvarila. Svemu tomu zlu dade se doistine do-skočiti, kad iz ikustva znamo, gdje je pogriješka, ali treba drugih prilika i ljudi usgoujenih prema tomu, da u istinu spoznamo, što je bolje i da imaju dobru volju čuvati se zla.

Doći će vrijeme, da se budu opeta i za naš narod ustanavljali skupni dućani i konsumna skladišta. Ali to će razložno moći biti onda, kad budemo imali mlađeg naraštaja izučenog za takvo stvari i u većim sreditim velika skladišta, od kojih bi se manja providjala, a ne da svako malo društvo kupuje gdje i kako ga je volja.

Do bolje zgode dakle mi savjetujemo: Vi u Rakijs i drugdje naši gledajte u prvom redu da ustanavljate društva za štednju (šparanje), a ne društva za trošak.

To je prva i poglavita nauka, jer je pametnije nastojati, kako čes laglje stogod novaca metnuti na stran, nego li, kako čes laglje doći do robe, koja ti uvijek niti nije kravano potrebna.

Ako li su prilike takove, da u jednom selu haš morate ustanoviti zadrudni dućan ili konsumno društvo (gospodarsko) društvo, onda ga ustanovite samo, ako se možete sročiti na ovo:

Prvo, da vas ne bude manje od 50 obitelji.

Drugo, da se kućni gospodari članovi veću ostati u društvu barem za šest godina, ide li dobro ili slabo.

Treće, da zadrudni dio bude barem po pedeset kruna, plativih i na obroke, ali najdalje u godinu dana.

Četvrti, da ne zidate odmah zadrudnog doma, nego da za prvih 6 godina pogodnom osjegurajte prostorije, gdje će biti društvo.

Peto, da ne zadužite nikogoj člana za neprilicno veliku svotu ni za duže vremena, jer makina, koja nije kadra sprotu plćati ugaj i ulje, što se za nju troši, ne vrijedi ništa.

Šesto, da se neupustate u poslove rizične, dakle da ne kupujete na primjer velike količine brašna, za koje vas onda gone veliki milinovi po Ugarsiji sudom na burzi u Budimpešti, a oni vam oavaju robu kada i kakovu hoće; ili da ne kupujete nikakve robe, koja se ne promeće nego riedko, pak vam obeži i društvo vodi do gubitka.

Sedmo, da pod nijedan način ne dižite društvene krcme (ostarije) niti za članove, niti za nećlanove, jer to je poguba gotova. Nije trgovački, ni hrvatski ni krščanski tražiti dobitak za društvo u tom, da društveni član u društvenoj krcmi loče, a doma mu obitelj možda i strada. Zadruge niau ni nesmiju biti za takova nastojanja.

Ako dakle nužno treba konsumnog društva zato, jer možda mjestini trgovci ili nisu za posao, ili odviše zlorabe narod, onda se pri osnivanju društva treba držati gornjih naputaka. Po njima mogio bi izadi budi koliko dobro, a bez njih išlo bi stalno slabo i bilo bi više štete nego li koristi.

Poziv

na redovitu glavnu skupštinu Gospodarskog trgovačkog društva u Kastru, registrirane zadruge na ograničeno jamčenje, koja će se obdržavati dne 25. maja 1918. u 4 sata po podne u društvenim prostorijama uz aljeđedi

Glavni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnoj glavnoj skupštini.
2. Izvješće upravnog odbora.
3. Izvješće nadzornog odbora.
4. Izvješće o izvršenoj reviziji.
5. Promjena pravila.
6. Izbor upravnog i nadzornog odbora.
7. Služajnosti.

Odbor.

Oglas.

Dne 25. maja t. g. na 4 sata po podne će se obdržavati u župnom stanu u Sumbregu javna dražba za popravak obćinske crkve Majka Božja od Srijega. Proračun K 3000 (tritausće), vadij 10 po sto. Proračun i nacrt na uvid za uredovnih sati u župnom uredu.

Uprava obćinske Crkve:
Sumbreg, 9. maja 1913.

1000

i tisuću slika i raznih predmeta za muška i ženska odijela su u cjeniku, kojega razaklije budava Jugoslavenska raspisavaonica
E. Sternecki, Celje, br. 314.

Sjetite se družbe Sv. Cirila i Metoda za Istru!

Srećke u korist Narodne hrvatske i slovenske Straže.

1.800.000 franaka

iznose kod svakogodišnjih 6 vućenja glavni zgoditelj turskih srećaka. Svaka srećka je izvućena i ima trajnu novćanu vrijednost. Kupovina se porevna u mjesećnim obroćima po samo 4 K 75 h. Kupac si steće iskljućno pravo igranja već po uplati prvog obroka.

Iduće vućenje 1. juna 1913.

2.387.000 kruna

dotićno franaka iznose kod svakogodišnjih 15 vućenja glavni zgoditelj izvrsne skupine 4 srećaka na mjesećne obroće samo po 6 K 25 h. — Izvješće razpošilja i narućbe prima za srećkovno odjeljenje „Slovenske Straže“

g. Valentin Urbanćić, Ljubljana.

Primaju se provizijski zastupnici.

Ustanovljena 1891.

ISTARSKA POSUJILNICA u PULI

registrana zadruga sa ogranićeno jamćenje

Vlastita kuća (Narodni Dom)

Podružnica u Pazinu.

Daje hipotekarne i mjenbene zajmove i uz mjesećnu otplatu te prima uloćke, koje ukamaćuje uz

4 1/2 %

ćisto bez ikakvog odbitka.

Ustanovljena 1891.

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu. — Utomljena god. 1884.

Centrala: Zagreb u vlastitoj palaći, ugao Marovće i Preradovićeva ulice. Po dravnica u Tratu, via dei Lavatolo br. 1. II. kat. — Telefon br. 2591. — Glavna zastupstva: Ljubljana, Novisad, Osijek, Rijeka i Sarajevo.

Ova zadruga prima uz povoljno uvjete slijedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. Osiguranja glavna za slućaj dotirivlja i smrti,
2. Osiguranja miraza,
3. Osiguranja životnih renta;

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zgrada (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica),
2. Osiguranja pokroćina (pokoćstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.),
3. Osiguranja poljćkih plodina (tla, sijana i t. d.);

III. Stakćenih plaća protiv nastupanja.

Zadruga imovlja u svim odjelima iznosi . . . . . K 5.018.332 66
Godišnji prihod premije s pristojbama . . . . . K 1.486.297 66
Isplaćena odšteta . . . . . K 5.634.162 90

Specijalni posrednici i akvilitori namjedaću se uz povoljno uvjete.

Fovjorenik na Puli lokacija: Ante Iskra, Via Campo Marzio 5 I. kat.

Oglas!

Podpisano „Gospodarsko Društvo“ u Pazinu, javlja svojim članovima i ostalim prijateljima, da će obdržavati svoju glavnu skupćinu u velikoj dvorani „Narodnog Doma“ u Pazinu, dne 29. 5. 1913 u 1 1/2 sata poslije podne sa slijedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsjednika.
2. Ćitanje zapisnika posljednje glavne skupćine.
3. Izvješće tajnika.
4. Izvješće upravitelja.
5. Ćitanje zapisnika obavijene posljednje revizije.
6. Promjena pravila.
7. Razno.

Opaska: U slućaju, da ne bude prisutan dostatan broj članova u odredjeno doba, drćati će se glavna skupćina istoga dana u 2 sata sa istim dnevnim redom.

Gospodarsko društvo u Pazinu,
dne 18. svibnja 1913.

Predsjednik: Tajnik:
Dr. Š. Kurelić, J. Tarštinović

PEKARNA

LJUDEVIT DEKLEVA

Via Campo Marzio br. 5 - Podružnica Via Sissano 14.

Prodaja svjećeg kruha tri puta na dan.

Odrećna poćlužba u domi i u javne lokale.

Prodaja svakovrstnog brašna iz najboljeg mlina po dnevnoj cijeni. Poslućba brza i toćna.

Svoj k svome!

Restauracija „Narodni Dom“

-- u Puli --

preporuća se svim Slovincima u i izvan Pule, da se sastaju u svojoj kući i svome domu te pozabave uz dobru kapljicu vina i izvrsnog Pilzenjskog piva, dobra jela topla i hladna iz domaće kuhinje — dobro posrbljena.

Brat k bratu, Slaven k Slavenu! Ko pozna brata za brata, tom neće biti tuđin gospodar!

Pod tim geslom preporuća se domoćodcima

Restauracija „Narodni Dom“ u Puli
ulica Carrara.

Br. 958.

Raspis natjećaja.

Na temelju zakljućka obć. odbora i slućbene pragmatike raspisuje se natjeća za mjesto obćinskoga poslućnika i općinskoga redara u Baski.

Općinskom poslućniku pripada plaća od 720 K i oćteta za stan od 48 K godišnjih. To je mjesto stalno, sa pravom na mirovinu.

Općinskom redaru doznaćuje se plaća od 1000 K i oćteta za odoru od 100 K godišnjih.

Aspiranti na ta mjesta moraju dokazati:

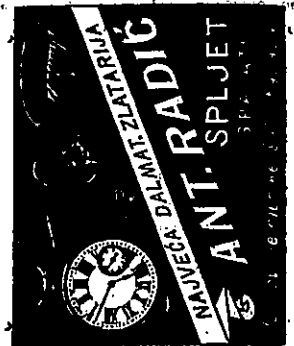
- a) austrijsko drćavljanstvo;
- b) dobu od 20 godina;
- c) potpuno posjedovanje građanskih prava;
- d) zdravo fizićno ustrojstvo;
- e) dobar glas i neprićorno moralno ponastanje.

Svaki od natjećatelja mora osim toga poznavati dobro u govoru i pismu hrvatski jezik.

Prvenstvo uzivaju aspiranti rodjeni i nadlećni u Istri i oni to su već vrćili takovu slućbu te islućeno oružnici.

Molba prima potpisano najkaćnje do 20. V. o. g. a moraju biti vlastorućno pisane.

Općinske poglavarstvo
BASKA, dne 1. svibnja 1913.
Naćelnik: B. Kaftanlić.

Sirite „Našu Slogu“.

Steckenpferd-Lilienmich-Sapun

od Bergmann & Co. Telesben a/Elbe jest jedini sapun koji ćura kolu od sunćanih pljeva i uzdrićaje lepu, mekanu i njećnu pat, što se se dnevno dolazćim zahvatama moće nepobitno dokazati.

Komad po 80 para dobla se u svim lekarnama, drogerijama i parfimerijama.

Info se preporuća Bergmannova Lilienmich „Sapun“ kao izvrsno sredstvo za njećvanje ruku sa gospođe. Cijena u tubama po 70 para kom. Dobiva se po sredi.

Anstro-Hrvatsko parobrodarsko društvo, Punit.

Plovitbeni red poćam od 1. IV. 1913 do opoziva.

Redovite pruge po Kvarneru. Punit-Krk-Malinska-Omićalj-Rieka svaki dan tamo i natrag.

Baška-Punit-Rieka, svake sriede, petka i nedjelje tamo, ćetvrtak, subote i utorka natrag.

Rieka-Opatija-Lovran-Rab svake nedjelje i petka isti dan tamo i natrag.

Rieka-Opatija-Lovran-Loćinjvelli-Loćinj-mali-luka Sv. Martin svake subote tamo i natrag.

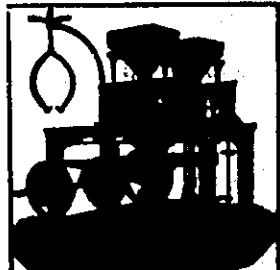
Rieka-Opatija-Bell-Merag-Krk-Punit Baška-Lopar-Rab-Loćinjvelli-Loćinj-mali-luka Sv. Martin-Nerezino svake sriede tamo, ćetvrtak natrag.

Rieka-Crikvenica-Baška-Rab-Loćinj-mali-luka Sv. Martin-Loćinjvelli-Novajla svakog ponedjeljka tamo, utorka natrag.

Vrbnik-Sv. Marak-Silo-Crikvenica svaki dan tamo i natrag, svakog utorka produćenje do Rieka.

Glavna odpravnićeva:

na Rieci Riva Cristoforo Colombo 4, telefon 1264, — u Opatiji na vlastitom kiosku na gatu.

NAJBOLJI ŽITNI MLINOVI,

ćijevni strojevi, motori, gospodarski strojevi u najboljoj izradi i najjećinije izradjeni, predloćeni za svake ćlo.

Mnoga podućeta po nam: uredjena u prometu.

Ponude, proraćuni na zakljućev budava i bez poćtarine od

tehnićke poslovniće

EMANUEL I OSKAR KRAUS,

TRST, Via San Nicolò 2p.

Dobivaja se podupne oprave za sva obrtnića i industrićalna podućeća.

Dopisvanje: hrvatski, slovenski, njemaćki i talijanski.

IZVJEŠĆE

o dvadesetipetgodinjem radu kotarske gospodarske zadruge Volosko-Opatija, pročitano na glavnoj skupštini u Mošćenicama dne 30. marča 1913.

Ustrojenje naše zadruge po današnjim pravilima bilo je dozvoljeno sa odpisom c. k. namjestaštva u Trstu od 8. aprila 1887. Br. 471.1. za područje mjestnih občina Mošćenice, Lovran, Volosko-Opatija i p. o. Poljane.

Do pet dana biti će 25 godina, što je ona ustanovljena bila, pa smatram svojom dužnosti, da gospodi članom prikažem barem letimice njezin rad u ovom razdoblju.

Bilo je na 5. aprila 1888. kad se ovdje u Mošćenicama u ovoj istoj dvorani sastalo 80 prijavljenih članova, a tom sastanku prisustvovali su c. k. kotarski poglavar Vitez V. Jettmar te zemaljski zastupnici pok. Vinko Zamlić i Dr. Matko Laginja. Ovaj zadnji, koji se skrbio za osnatak ove, a i drugih naših zadruga, razložiti zadatak i korist takovih gospodarskih zadruga, zahvali se prisutnima, koji su se odma odazvali pozivu osnivačelja i potakne jih neka uzrade, da se broj članova pomnoži i da društvo procvate.

Toga dana bude odabran prvi odbor sastojajući od gg. Viktora Tomićića, kako predsjednika, Vinka Zamlića, kako potpredsjednika, Nika Peršića, kako tajnika, Petra Deškovića, kako blagajnika te gg. Krnetića Eduarda, Frana Skalamera, Grabrova Josipa, Barkovića Jura, Korića Antona i Galovića Perišića Ivana, kako odbornike.

Članova je bilo u početku samo 80. Podpredsjednik Vinko Zamlić se do malo odreće svoje časti, jer odviše zaprijeten čupnim poslovima, i onda bude imenovan potpredsjednikom g. Fran Skalamera.

Sa zadrugom slave danas dvadesetipet godišnjicu svojeg zadružnog rada gg. predsjednik Viktor Tomićić, kojemu je glavna skupština više puta glasovala zahvalu za njegov požrtvovni rad oko procvata društva, predsjednik Fran Skalamera i odbornik Juraj Barković. Radu prve dvojice, ima zadruga osobito zahvaliti za uspjeh, što jili je imala.

Čast tajnika obnašao je gosp. Niko Peršić do 1. julyja 1900. Te godine se on zahvalio i bude onda izabran tajnikom gosp. Jakov Luznik, sada već umrla. Konec godine 1902. se i on zahvalio radi zdravlja, te je zapala mene čast, da vodim dalje tajničke poslove.

Blagajničku čast i trud nosio je gosp. Petar Dešković sve do konca godine 1896, kad bude imenovan blagajnikom gosp. Vinko Mavričić, koji je bio već od 7. decembra 1893. odbornikom.

Kako blagajnik radio je marljivo i edužno sve do zadnjega svog časa. Njemu ima zadruga zahvaliti sve svojoj uspjehu u občini Mošćenickoj.

Taj rad prouzrokovao mu je dosta gorkih časova i nezahvalnosti. Si on, plemenita duša, nije mario za to, već radio i mučio se u tom, kao u svemu, što je mislio, da će biti dobro za

narod i za puk, kojega je iskreno ljubio. U tom radu snašla ga smrt dne 24. tek. mjeseca. U ime zadruge poklonila je zadruga K 20 Družbi sv. Cirila i Metoda, injesto vienca, a do groba odpratili su ga u ime njezino gg. predsjednik i tajnik.

Tomu zaslužnomu mužu neka bude vječna uspomena u našoj zadrugi i vječni pokoj u gospodjem krilu! Slava mu!

Trnovit je bio put, kojim je naša zadruga koracala od svog početka do danas, pa u težkim prilikama, kojima se morala boriti, možemo biti ipak zadovoljni sa uspjesima, što jili je do danas postigla.

Imala je neprijatelj i doma i vani, te nije uživala susretljivosti niti ondje, od kuda je morala najviše podpore očekivati.

Gospoda u Poreču smatrali su ove krajeve uz more, od Voloskog do Mošćenica, kako talijanske krajeve i držali, da je naša zadruga stvorena za Talijane, onako, kako je u Dolini stvorena druga zadruga za Slovence u koparskom kotaru. Za to su stali od zadruge tražiti, da talijanski dopisuje, vraćati joj spise hrvatski sastavljene i kratili joj izplatu diela, što ga je dobivala od lovskih takan. Nego odbor se nije dao tim ni ustrušiti, ni odputiti od prave staze. Stao je tvrdi na braniku svojih prava i obranio je, pa se danas ta borba tek spominje. Tu je borbu zadruga vodila skupa sa ostalim hrvatskim zadrugama Istre, a pod vodstvom predsjednika krčke gospodarske zadruge Dr. Dinka Vitezića, koji je iznio naše tegobe pred upravni i pred carevinski sud u Beču i pobijedio.

Drugi je neprilika imala zadruga u samom puku. S jedne su bili oni, koji nisu bili zadovoljni što ona hoće, da bude hrvatska, te su se nudjali, da će pristupiti u Zadrugu, ako se u Lovranu ustroji podružnica i ako se pravila tiskaju i talijanski, „abenché questa non è la vera lingua — ma è la più che occorre“, kako su oni kazali. Ti isti pak tužili su zadrugu u Poreč za svaku malenkost, pa čak i za to što nije davala i nečlanovom na porabu škroplince, koje je kupila ona samo djelomičnom podporom zemaljskog gospodarskog vieća.

Poreč je ovim pritužbama udovoljilo tim što je davalo i mimo naših zadruga podpore u kotaru.

S druge pak strane imala je zadruga, da se bori, a i danas još mora se boriti, sa nemarnosti i zapuštenosti našega poljodjelca. Malo jili se učlanilo, a nekoji, koji su se učlanili, plaćali su članarinu godinu, dvie i onda prestali. Takovih je bilo, a je i danas jošte žalibože, ne samo med prostim seljanima, nego i med onima, koji se u inteligenciju broje. Barem oni ne bi smjeli gledati na one dvie godišnje krunice članarine, kad se radi o tom, da pridignemo našega seljaka, u koga je svo naša nada i naša moć.

U zadružnim spisima ima mnogo dopisa osobito od Petra Deškovića i sad pok. Vinka Mavričića, gdje se svakojako tuže. Prvi na primjer jednom piše: „sa žalošću moram opaziti, da Mošćeničani nisu baš zauzeti za zadrugu, ja sâm ne možem toliko djelovati, kako sreem želim, da bi nam zadruga sjajno napredovala. Neimam nikoga ovdje, koji bi me u tom podupirao — s vremenom se nadam bolijemu uspjehu“.

Od onda, kad je on pred 22 godine to pisao, je mnogo već krenulo i u Mošćenicama na bolje, pak se nadam, da će sve više, te da ćemo i ovdje imati toliko članova koliko u Berseču. Za njima se nadamo porastu broja članova u Lovranu i u Poljanama. Zadruga je u početku brojila 80 članova; broji jih danas 159.

To je lep broj, ali još uvijek premalen prema broju poljodjelca i gospodara u području naše zadruge.

U svojem radu je odbor kroz minulih 25 godina imao pred očima gospodarski napredak poljodjelca u svem, čim se on zanima.

Jer je glavni izvor njegovoga prihoda u vinu, te je on dakako u prvom redu nastojao, da podigne vinogradarstvo.

Uprav kad je zadruga počela raditi, počela je kod nas harati po vinogradima medjlika ili peronospora. Zadruga je prije svega nastojala, da vinogradare upozna sa naravi te bolesti, te da njim onda pruži i sredstva, kojima će se od nje obraniti. Nabavljala je godimice modre galice i prodavala ju za cieniu, što je nju stajalo, učila je kako treba prirediti smjese sa vapnom i davala članovom besplatnu uporabu škroplinica raznih vrsti.

Tako je isto nabavljala sumpor i prašnice za borbu proti pepelu ili oidiumu.

Nego žalibože kod ovih skupnih nabava je zadruga imala gorkih izkustva. Ona je za prisednju nabavljala u većim količinama, pa neki članovi, koji su se bili prijavili, nisu uzeli robe, ili uzeli, a kasno platili, ili niti se prijavili, niti uzeli. Volili su drugdje kupovati, jer je bilo par fillra jeftinije, a nisu se dosjetili, da jeftinoća i dobrota ne idju skupa, te da je njih ono „jeftino“, drugdje kupljeno, stajalo mnogo više nego ono tobože „skupo“, što ga je zadruga davala.

Kad se u našoj pokrajini stala širiti filoksera, stala je skrbiti zadruga, da širi gojenje amerikanske loze, koja jedino može filokseri odoljeti. Prije je nabavljala članovom amerikanske loze necepljene i cepljene sa plemenitim vrstama grozđja, a poslije je uredila skupim novcem vlastiti razsadnik amerikanske loze i odante diella diella za jeftin novac članovom i nečlanovom rozga i zllavice prikladne za ove naše krajeve.

Njezinim trudom pronađena je filoksere u Dragi-Mošćenickoj i u Po-

ljanama. Sa vladinom pripomoći uređila je uzorni vinograd u Dragi Mošćenickoj, pri čem se je mnogo zauzeo netom preminuli naš blagajnik i za to ubrao dosta nezahvalnosti. Zauzela se također za uzorne vinograde u Lovranu i Lečćima.

Da uzomgnu članovi praviti laglje i bolje vino, nabavila je zadruga vinski prešu, te ju ustupila članovom na uporabu.

Više puta je ona digla svoj glas na obranu našega vinogradarstva. Kad se stala čuti posljedica nesretne vinske klauzule dogovorene sa Italijom, ona je živo prosvjedovala i pridružila se 1894. odaslantstvu svih naših zadruga u Istri pred Njegovo Veličanstvo, tražeći pomoći i polakšica. Godine 1902. je zaključila u glavnoj skupštini i podnesla resoluciju, tražeć, da se kod obnove ugovora sa Italijom ukine ta kobna klauzula. Kad se godine 1910. stalo u carevinskom vieću razpravljati o novom porezu na vino pridružila se je obćem prosvjedu proti tom novom sudbonosnom porezu. Tim je ona doprinesla svoje, da ne dodje više do klauzule i da vlada uztegne već podnesenu osnovu poreznog zakona na vino.

Iza vinogradarstva zauzela se zadruga za razvitak voćarstva. Tu je naručivala za članove plemenite voćke, putila jih u gojenje i klastrenju istih. Sad je stala uređivati uzorni voćnjak u Berseču, a žali što joj nije bila dana podpora za takav voćnjak i vrt također u Dragi Mošćenickoj.

Za promicanje vrtlarstva je nabavljala i dielila članovom raznog povrtnog sjemenja, a sad će početi, da pravi pokuse raznim sjemenjem u vrtu, što ga redi u Berseču.

Što se tiče maslina, to se je zauzimala za pouku u klastrenju istih po pizanskim klastrićima. Oni su priredili mnogo uzoraka u celom našem području, ali žalibože mogli smo opaziti, da se naši posjednici nisu toliko koristili tom poukom. Imali smo prilike ovih dana vidjeti uzorke oklastrene po pizancima i opet na stari neracionalni način oklastrene.

Da se još bolje uputi poljodjelca u gojenje maslina uredio se u Bersečkoj občini u kraju „Bela Zemlja“ uzorni maslinik, gdje se posadilo domaćnog i 15 finih maslina dobiivenih iz Italije, koje dobro uspievaju. Jer se taj maslinik nalazi u rukama vješta gospodara, nade je, da će svojim primjerom služiti drugim za pouku i ravnanje.

Nastojalo se, da dodjemo i do jedne uljarske zadruge, koja bi ujedno bila i mlinarska zadruga. Za to se bilo priredilo već pravila i kupilo tlo, ali onaj naš stari nemar uzrokom je, da je ostalo sve pri starom.

Da nam zemlja bude plodnija skrbita je zadruga širiti uporabu kemičnog ili umjetnog gnoja. U prvom godinama ga je dielila badava pojedincima, da boljim posjednicima, da prave s njim

pokuse i tim zorno prikazu drugim korist takova gnojenja, a kasnije je skupno nabavljala za članove razne vrste umjetnog gnoja. Jedne je godine čak napravila sama snijese za razno povrće, te je iste podijelila članovima za pokuse.

U pogledu govedarstva je nastojala polučiti bolji napredak uvadajući bolju pasminu, te je na svoje troškove kupila plemenitu kravu i dala ju članovima na obskrbu, uz uvjet, da telica od nje ostane društvu. Izmolila je otvorenje naskočne govedje postaje prije u Berseču, a onda u Opriču.

Htjela je doskočiti živog potrebi osiguranja proti šteti, što ju posjednici trpe crknućem blaga, osnovanjem društva za uzajamno osiguranje. Priredila je pravila i izmolila koncesiju za takovo društvo, ali žalibože nije do osnuća takova društva došlo, jer opet nije bilo mara među posjednicima goveda.

Sva je prilika, da će se obistiniti što sam već onda u svojem godišnjem izvješću iztaknuo, da će drugi kraj preteći naše područje i osnovati po tim pravilima društvo za osiguranje goveda.

Troškom pokrajine priredila se jedan put govedja izložba u Mošćenicama, ali ta je slabo uspjela, jer se nije našlo niti jednu glavu od 12, što jih se dovelo, vrijednu nagrade. Nijedna krava nije imala izrazita značaja kakve pasmine, već je to bila mješavina raznih pasmina bez vrijednosti i bez prave oznake.

Videć u pčelarstvu lep i jeftin izvor dobitka, nastojala je i tu gospodarstvenu granu pridati, upućujući posjednike u novo racionalno pčelarjenje sa pomičnim saćem. Pozvalo se pred više godina vješta pčelara, da drži predavanje o pčelarstvu, dalo se upute, knjige, košnice i nagrade i ponudilo se za nabavu novih košnica. Ona će i napred posvetiti svoju pažnju i skrb toj ljepoj i unosnoj grani gospodarstva, te se nada, da će se broj naših racionalnih pčelara sve više širiti.

Uvedenje gojenja svinjadi nije uspjelo, jer naši vole kupovati poodraste prašćice, nego je sami uzgajati. Tomu su, možda krivi i slabi eksemplari,

što nam je jednom poslala pokrajina, a drugi put vlada: Jedna je sama postaja bila ustanovljena u Sv. Frančišku, a i ta je slabo uspjela.

Za poboljšanje pasmine naših ovaca izmolila je nekoliko glava bergamaške pasmine. To se križanje pokazalo koristnim i doneslo se osobito u občinama Berseč i Martina.

Da se unapriedi uzgoj peradi, bilo se dva puta nabavilo po 30 jaja lijepe vrste kokoši „jarebica“ i podijelilo je u Berseču i u Mošćenicama. Ono, što se iz tih izleglo, hvallilo se zbog svoje lepote, dobrote i plodnosti.

Nešto sa pripomoći zemaljskog gospodarskog vijeća, a najviše svojim troškom, ustanovila se mala zadruga knjižnica, gdje imade preko pedeset knjiga čisto gospodarskog sadržaja. Popis tih knjiga priopćio se članovima opetovano puta, ali se tim samo jedan ili dva člana okoristilo.

Za pouku u gospodarstvu služila su predavanja, što su jih priredjivali vladini putujući učitelji gospodarstva gg. Sancin, Žnidarić i Petru, te upute što su je davali isti učitelji obilazeći naš kotar. Nego to su oni mogli činiti u maloj mjeri, jer su imali velik djelokrug, koji je obuhvaćao više političkih kotara.

Uz pripomoć zemaljskog odbora možemo od nekoliko godina uzdržavati tehničkog tajnika gosp. Prodana, koji se trsi, da daje upute i pouke u gospodarstvu predavanjima i savjetima kod svojih posjeta po području naše zadruge.

Prigodom glavnih skupština, kad se mnogo članova zajedno nadje, držalo se uvijek kakovo poučno predavanje u gospodarstvu.

Ribarstvo ne spada baš u poljodjelstvo, te ne bi bila dužnost zadruge, da se za to brine, ali pošto su kod nas ribari u isto doba i poljodjelci, te se napredak u ribarstvu svakako odbija i na poljodjelstvo, jer omogućuje ribaru, da više uloži u svoje gospodarstvo, to je naša zadruga smatrala, da i u tom pogledu bude članovima na ruku. U tu svrhu priredila je za bersečke ribare pravila za ribarsku zadrugu u njihovoj obćini i potrudila se za upisivanje iste u zadrugni registar. Pravila su uređjena tako, da ona može proširiti

svoj djelokrug i na cilu Mošćeničku mjestnu obćinu. Bi reć, da se je i kod toga obistinila stara istina, da se mi znamo zauzeti i ugrijati za novu misao, novu uredbu, al brzo ohladnimo i padnemo u staro mrtvilo.

Osim knjiga za pouku nabavila je zadruga za porabu svojih članova 15 škara za obrezanje loza i voćaka, 12 škara za striženje ovaca, 4 tesle, 30 štrcaljki, 40 mjesića za sumporanje, mlaticu za žito, dva mulila za kukuruz, dvie slamoreznice, 24 kose, 12 srpova i prešu za mošt.

Povrh toga ne propušta nijedne glavne skupštine, a da među članovima ne izdrieba raznog gospodarskog orudja.

S tim bih Vam gospodo bio u velikim potezima prikazao rad i život naše zadruge u minulih 25 godina njezina obstanaka. Ne možemo se pohvaliti velikim uspjesima, al takova šta se ne može ni očekivati od društva, koje je od prvotnih 30 članova moglo narasti samo do 150—200 članova, koje ima veoma ograničena sredstva i koje se mora boriti sa tolikim neprilikama.

Uza sve to smijemo ipak reći, da se napredak naših gospodarstva u vinogradarstvu imade u prvom redu zahvaliti nastojanju i radu naše zadruge, pouci, što je na više načina diellila i primjeru, što su ga uslied toga njezini članovi davali.

Budu li joj sadašnji članovi ostali i unapried vierni, i budu li se trsili, da privabe novih članova, te bude li nastojanje odbora našlo odaziva u poljodjelcima, osvjedočeni smo, da će se do nekoliko godina moći i boljim i većim uspjesima pohvaliti.

Sada bi morao izvjestiti gg. skupštinare o radu u minuloj godini 1912. Jer se taj rad kretao u istim granicama kako i prošlih godina, te bi imao u mnogočem samo opetovati ono što je već rećeno, to ću se ograničiti, da ovdje izlaknem samo neke činjenice.

Izbor predsjednika u osobi gosp. Viktora Tomičića, podpredsjednika g. Frana Škalamera, obavljen u lanjskoj glavnoj skupštini od 11 februara 1912, bio je potvrđen odlukom 30. maja 1912 br. 1162/11 c. k. namjestništva.

Kod obnove permanenitnog odbora u zem. gospodarsko vijeće mi smo dali naš glas za g. Dr. M. Laginju, koji je bio i izabran uz glasove zadruge u Kastvu i u Podgradu.

Primili smo od c. k. vlade K 250 a od zemaljskog odbora K 200 podpore za uređenje vrta za povrće i voćnjak u Berseču. Već ga se prekopalo i posijalo raznim povrćem i još će ga se nasaditi voćkama.

Zemaljsko gospodarsko vijeće nije uvažilo naše molbe, da nam dade plemenitih krava za polovičnu cieniu, kako se bilo molilo uslied zaključka glavne skupštine još u godini 1910.

Niti naša molba za podporu za uređenje uzornog vrta za povrće i voća u Mošćenicama nije bila od c. k. vlade uvažena.

Bio je uređen novi uzorni vinograd u Lovranu i nasadjen lozama fine vrste.

Podijelilo se badava 51 murva da se tim pripravi tlo za razvitak svilgojstva.

Nabavilo se i porazdiellilo 200 kg sezamovih tropina, ne bi li se ta koristna krma i kod naših posjednika blaga udomila.

Za ciepljenje loza na zeleno porazdiellilo se 1 kilogram gumijevih trakova. Ove je dieito naš tehnički tajnik prigodom poučavanja u ciepljenju.

Jednom vještom pčelaru dalo se K 40 podpore uz uviet, da ima ljude u svojem kraju podučavati i putiti u pčelarstvu.

Pozdravilo se veseljem osnutak Narodne Zajednice i izjavilo se uvijek spremnim raditi zajednički na polju narodnog gospodarstva.

Pridružilo se predstaveli kotarske zadruge u Krku na zemaljsko gospodarsko vijeće i na c. k. vladu, prosvjedjujuć proti postupku talijanske stranke, koja stranačkim koristima zapostavlja obće interese pokrajine i pitajući, da se na državnom uzorgospodarstvu u Pazinu ustroji podpuno stručna gospodarska škola, te da se priklaoi važnim potrebama našega seljačtva.

Tim bi bio ja izercpio sve što sam morao i htio izvjestiti te molim gg. skupštinare, da izvole ovo izvješće primiti na znanje.

Dr. M. Trinajstić
tajnik.